

Prædiken til Pinsedag 2017 af Peter Skov-Jakobsen

Haderslev Domkirke i anledning af Reformationen.

Tekst: Johannes 14,22-31

De glemte det aldrig. Jesus fra Nazareth havde sagt til dem, at de skulle rejse sig og gå derfra. De skulle ikke blive på det hellige sted; de skulle ikke afsondre sig; de skulle ikke synke ind i sig selv.

De skulle tage livet på sig – gå ind i det.

Ved den lejlighed gjorde de, som han sagde. De vidste, at et opbrud var i gang, og de mærkede, at i verden er der noget, som intet menneske kommer uden om.

Igennem hele skabningen går der et suk, som længes efter mening, efter nåde, efter ubestikkelighed og oprindelighed.

Den længsel som mennesket bærer på, har de Kristus-troende altid troet var en del af hele skabningens længsel.

Vi har aldrig troet, at vi havde Kristus for os selv, for Han er jo hele skabningens længsel. Han er den herlighed, vi tror, venter og ser komme.

Vi mærker, at der er noget på spil. Det er dét vi kalder Ordet.

Altså ikke det enkelte ord, ikke den enkelte sætning; men Ordet – Kristusbegivenheden. Det som var, er og bliver. Det, der var ved altings begyndelse og som er og som vil være ved tidernes ende.

Om det Ord, altså om Kristi død og opstandelse, skriver Martin Luther i en pinseprædiken:

”Mht. Moses’ ord er der ikke trøst at finde...man får ingen god samvittighed deraf, men jo mere man mærker, at man mangler den rette lydighed, jo mere frygter man Guds vrede. Men vores kære Herre Kristi ord, det hellige evangelium, i hvilket vi hører, hvordan Kristus er død for vore synder og opstod for vores retfærdigheds skyld, dét er den største og bedste skat. Den, der har erhvervet den skat, siger Kristus, og holder fast derved og forlader alt før han lader sig berøve dette Ord, han kan være sikker på, at hans Fader elsker ham.”

Ordet – altså hele gudsbegivenheden i Jesus fra Nazareth er hermed brudt ud over menneskeheden til oplevelse, erfaring, tilegnelse og ikke mindst forbløffelse.

Jeg ved godt, at nogle mennesker tror, at troen blot er en tilegnelse af bestemte holdninger. Der er så mange meningssystemer i denne verden, og troen er blot én af dem og langsomt og sikkert kan man ”vinge” det ene synspunkt af efter det andet. Sådan en opfattelse går godt i tråd med en opfattelse af mennesket, som en skabning, der blot er underlagt læreplaner, og i øvrigt bare har at opføre sig rationelt og følge den plan, der er lagt.

Men der er noget, der hedder Ånd – endog noget der hedder Helligånd – og den blæser hvor den vil, befrier mennesker til liv, til oprør, til opstandelse. Den gør det fuldkommen klart, at troen er alt andet end en facitliste. Troen er levende, skabende, virksom og den er urokkelig i sin tillid til Gud og er derfor ubeskeden munter.

I må ikke tro, at det er et tilfælde, at vores salmebog indledes med salmen: "Guds menighed syng for vor Skaber i løn" og har omkvædet "så liflig lege vi for vor Herre". (Og er man danselysten skulle jeg hilse og sige, at dersom man kan det færøske dansetrin, så træd i dans med den salme).

Mennesket er sat fri til at svare på længslerne. Livet er ikke et disciplineret partiprogram eller en hensigtserklæring. Livet er lidenskab. Derfor holder vi gudstjeneste og leger med ordene, med kunsten, med musikken – og gudstjenesten bærer vi ud i verden og dér fortsætter vores leg.

Mennesket har altid frygtet forbandelsen, tomheden, lidenskabsløsheden. Mennesket har altid villet søge sandheden, oprindeligheden, retfærdigheden.

Vi har altid kæmpet mod skyggerne, mod mørket, mod hæsligheden.

Det gribende ved reformationen var det lidenskabelige ønske om, at komme helt tilbage til kilderne – helt ned til begivenheden. Det handler om at erhverve sig hukommelse om det egentlige og det oprindelige. Det handler om at turde leve i samtalen og med Ordet. Vi skal turde leve med en bevidsthed om at turde lytte, udveksle meninger, lade os gå på af livet, se den anden.

Det handler om at turde håbe, selv om man kender sin tilbøjelighed. Det handler om at turde iagttage mennesket og se det hele – ikke blot det smukke og forståelige – men det hele: skyggesiderne, fordrejelserne, misforståelserne, ondskaben, egoismen.

Og så handler det ikke mindst om at blive grebet af tilliden til, at der skete noget engang, som gør at verden lever med et håb, med en tro og vi skal leve det i kærlighed.

I mange år har mennesker interesseret sig for idéer - for filosofiske, politiske og økonomiske ideer. Måtte mennesker blive ved med at søge indsigt; men den jødiske lærde Martin Buber, har ret i, at vi har udsat os for en solformørkelse. Når vi gør Gud tavs, sker der noget. Vi kan fortabes i tanker og ideer og vi kan forelske os i dem, men de elsker ikke igen. Kærligheden bliver ikke gengældt.

Men der sker noget i vores verden. Vi er igen på udkig efter det guddommelige mysterium. Det er som om det senmoderne menneske rebellerer imod, at mennesket skal opfattes som en mekanisme, der blot skal have tilfredsstillet bestemte behov og funktioner. Vi protesterer imod at blive opfattet, som dem, der blot skal indgå i produktionssystemer. Vi vil ikke bare tumles om af økonomien og indtjeningen. Vi vil ikke reduceres til blot at være kunder eller til at se på hinanden med kommercielle øjne.

På vores vej tilbage mod overvejelsen af Gud og det religiøse, bliver vi dog nødt til at stoppe op og erkende, at religion kan blive hul, hvis det bare bliver et spørgsmål om min følelsesmæssige wellness. Og ligeså slemt – hvis den lidenskabelige optagethed af Gud ikke udsætter sig for kritikken, eftertanken, spørgsmålene kan den blive en grusom fanatisme, der i virkeligheden bærer på et forfærdeligt had til menneskeheden – et had der udfoldes med psykisk og fysisk vold.

Nogle taler om Gud på en måde, så man tror, at han hersker i høj majestæt uden tanke på menneskene, nærmest kun med foragt og vrede over menneskene. Man får den tanke, at der har sænket sig en formørkelse og en tristhed over deres sind, og det er en afgud de taler om. Det er deres egen tristheds lille dæmon de lader rase over menneskeheden.

Luther kendte godt til den tristhed og han vidste, at det ikke var Gud, men Guds modsætning og han havde sine midler: den store tanke, arbejdet og musikken – det kunne alt fordrive kedsomheden. Nåja, den gamle grobrian har vist også engang sagt, at når mistrøstige tanker overvandt Philip Melanchton, hans lærde medreformatør, så trøstede han sig med lidt astrologi, men selv drak han en dunk øl!

Helligånden lejr sig i os og med håb overvældes vi af opstandelsen. Her er et menneske, som er anderledes. Jesus er et prisme. I ham mødes Gud og menneske og nu ved vi noget om mennesket, som vi ikke vidste før. Vi ved, at Gud har skabt mennesket og nu ved vi også, at vi er skabte til Kristus. Derfor skal der også tales anderledes om menneskeheden, og vi skal tale om menneskeligheden. Menneskelighed, humanisme, er nu ikke kun en venlig imødekommenhed og en optimisme på menneskehedens vegne.

Der synes i disse år at være mange, der mener, at "humanisme" og "kristendom" er hinandens modsætninger. Det er en misforståelse. Kristentroen er båret af menneskelighed, humanisme. En kristendom uden menneskelighed, eller humanisme, bliver gold, trist og selvretfærdig. Menneskets værdighed er grundlagt i, at det er skabt af Gud til Kristus. Vi er skabte med hans billede i os. Den lighed og værdighed gør det ikke foreneligt med, at vi forsøger at skaffe os magt over hinanden, at tryne den anden og nedgøre den anden.

Hvis Kristi opstandelse er vores omdrejningspunkt, er der sket noget. Verden er blevet en helt anden, og vores tro er nu også en syngende og dansende protest mod uretfærdigheden i verden.

Hukommelserne kæmper til tider mod hinanden. Man skulle tro, at vi europæere om nogen har lært, at den der gemmer sig bagved en mur, bagved militariserede zoner, bagved vagttårne, han vil aldrig kunne vinde tillid, åbenhed, venlighed; men være overladt til tristheden, mistilliden og foragten for den anden.

Vi lever også med en anden hukommelse, med et Kristus-billede, med ham, der giver os fred, og lader os forstå, at Gud har ikke et ufølsomt stenansigt. Gud elsker – ikke sig selv men mennesket og hele skabelsen.

Den amerikansk-jødiske forfatter Elie Wiesel lader os i en beretning vide, at der er mange gode grunde til at være forfærdet over verdens gang. Det 20. årh. har været krigsrædslernes, totalitarismens og massedrabenes århundrede og hvor var Gud i alt dette? Han forstår godt det tvivlende menneske, der ønsker at vende sig bort fra Gud og menneske, men påstår alligevel forsigtigt, at ethvert menneske må vælge mellem barnets smil og den voksnes vold. Ethvert menneske må vælge mellem hadets gru og tilliden. Hver og én må vi vælge, om vi vil tilføje vort medmenneske lidelse og nedværdigelse, eller om vi vil formidle solidaritet og håb. Wiesel tror på mennesket på trods af mennesket. Han tror på sproget, selv om fjenderne af medmenneskelighed hele tiden ødelægger sproget. Han tror på at ordene kan blive forståelsens værktøj i stedet for foragtens værktøj. Det er vores valg, om vi vil bruge sproget til at forbande med eller om vi vil velsigne og lyse fred.

Selvfølgelig tror Wiesel på Messias' genkomst og lidt forsigtigt gør han opmærksom på, at det ikke vil være ved den lejlighed, at verden bliver jødisk, men han er ganske overbevist om, at den vil blive lidt venligere og menneskeligere.

Vi skal hele tiden søge tilbage og se om vi kan høre Jesus fra Nazareth og forstå ham. Vi skal udgrunde, tvivle og tro. Vi skal turde samtalen med evigheden og bare kaste os ud i klage, bøn og lovsang, angstråb og jubelråb. Vi skal turde den fortrolige samtale og kærligheds poesien. Vi skal længes efter den forvandling, der får os til at drømme om den gode nation, om det menneske, der ud af kærlighed til medmennesket, udfører sit arbejde og tager sit ansvar. Tænk sig hvilken kreativitet, der kunne bryde ud over os, hvis vi opgav at disciplinere hinanden med økonomi og lod ansvar og medmenneskelighed være den eneste vejledning.

Kristus er befrielsen til håbet. Han er bolværket mod pessimismen og nederdrægtigheden. Han har lægende ord og hjælp hvor andre kun har fordømmelse. Vi har brug for hans skønhed. Han er protesten mod den banale ondskab. Han er de strålende farver, de levende ord – og medløbernes hadske bemærkninger segner foran Ham. Han er det bedende menneske, den længselsfulde som vi længes efter. Overfladiskhed og skinger snak preller af på Ham. Han er modvægten til overfladiskheden, dumheden og den griske egoisme. Ved Helligånden lever Han. Han beder i os. Han beder os om, at turde forvandlingen. Han er den lidenskabelige kærlighed, Han er den oprindelige, Guds ansigt på jorden.

Bevises kan det ikke, men vi ville ikke være her i dag, hvis ikke vi og vores forfædre havde oplevet det som en befriende sandhed!